

Een interpretatie van BBerachot - voor Notsriem

Berachot 6a

ה' ב 5ב

25 e.v.

תנא. אבא בנמינ אומר: שנים שנכנסו להתפלל. וקדם אחד מהם להתפלל, ולא המתין את : .חברו. ויצא. טורפין לו תפלתו בפניו, שנאמר "טרף נפשו באפו הלמענה תעזב ארץ"

Another of Abba Binyamin's statements with regard to the laws of prayer **was taught** in a *baraita*: **Abba Binyamin says: If two people enter a synagogue outside of the city in order to pray, and one began praying before the other and did not wait for the other person to complete his prayer, and left him alone in the synagogue, his prayer is thrown back in his face.** Because he left the other person alone and caused him to be distracted during his prayer, his own prayer is thrown back in his face, **as it is stated: "You who throw your soul in your face, for your sake will the earth be forsaken? The Rock will be moved from its place"** ([Job 18:4](#)). This verse indicates that one who left the other person alone effectively causes his soul, as prayer is the outpouring of the soul before God, to be thrown in his face. God says to that person: For your sake, do you think because you left, the earth will be forsaken, that God will leave the world and the prayer of the other person will go unheard?

Verondersteld wordt dat het gaat om een synagoge buiten de stad. Door het vertrek van de metgezel, kan er ongerustheid ontstaan bij degene die zijn gebed nog niet heeft beëindigd en op die manier wordt zijn gebed verhinderd. De kawanah, de concentratie, ontbreekt dan. Wie het gebed van een ander verstoort, maakt zijn eigen gebed krachteloos.

Rasjie: denk je soms dat wanneer jij weggaat, de sjechina ook weggaat, en het gebed van je metgezel voor God dus onbelangrijk is?

Avraham Zajac (AZ) merkt daarbij op, dat dit een voorbeeld is van ahavat Jisroel die gepaard gaan moet met ahavat hasjem. Men moet de Heere liefhebben, maar ook de joodse naaste.

ולא עוד, אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל, שנאמר: "ויעתק צור ממקומו". ואין "צור" אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר: צור ילדך תשי"

Not only that, but it causes the Divine Presence to remove itself from Israel, as it is stated in the continuation of the verse: **"The Rock will be moved from its place."** The rock, God, is forced to

remove His presence. **And Rock means nothing other than the Holy One, Blessed be He, as it is stated: “Of the Rock that gave birth to you, you have been unmindful, and you have forgotten God Who bore you” (Deuteronomy 32:18).**

AZ zegt dat Tsoer ook “maker” kan betekenen. Van letsajer, vervaardigen, vormen – van klei. Zoals in Genesis 1: wajetser et ha-adam, en Hij vormde de mens.

Door deze verwaarlozing van je metgezel in gebed, onttrekt God Zich aan die gemeente, aan Israël als geheel. Dat benadukt het belang van de onderlinge banden van liefde voor de opbouw van de gemeente.

וְאִם הַמְתִּין לוֹ מֵה שְׂכָרוֹ?

And if he waits for him in the synagogue, what is his reward? Is his reward proportionate to the punishment received by one who failed to do so?

ו' א 6a

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא: זֹכָה לְבִרְכוֹת הַלָּלוּ, שְׁנֹאֵמַר: “לֹא הִקְשַׁבְתָּ לְמִצְוֹתַי וַיְהִי כְנֶהֱר שְׁלוֹמְךָ וְצִדְקוֹתֶךָ כְּגַלֵּי הַיָּם. וַיְהִי כַחֲזוֹל זֶרְעֶךָ וְצִאָצְאֵי מַעֲיָרָה” וְגו'.

In terms of this reward, **Rabbi Yosei, son of Rabbi Ḥanina said:** One who waits in the synagogue for the other to finish his prayer **merits the following blessings, as it is stated: “If only you had listened [or: waited] to [or: for the sake of] My mitzvot then your peace would be as a river, and your righteousness as the waves of the sea. Your seed would be as the sand, and the offspring of your body like the grains thereof; his name would be neither cut off nor destroyed from before Me” (Isaiah 48:18–19).** The explanation of this passage is based on the etymological similarity between the word mitzva and the word *tzevet*, which means group. If he keeps the other person company and does not abandon him after his prayer, all of the blessings that appear later in the verse will be fulfilled in him (*Talmidei Rabbeinu Yona*).

הַקְשַׁבְתָּ kan ook betekenen “wachten”. Dus: “Als je had **gewacht ter wille van** Mijn geboden – dus als je had gewacht op je metgezel.

תַּנְיָא, אַבְא בְּנִימִין אֹמְרִי: אֵלְמִלִּי נִתְּנָה רְשׁוּת לַעֲיִן לְרֵאוֹת — אֵין כָּל בְּרֵיָה יְכוּלָה לַעֲמוֹד מִפְּנֵי הַמְּזִיקִין.

In another *baraita* it was taught that **Abba Binyamin says: If the eye was given permission to see, no creature would be able to withstand the abundance and ubiquity of the demons** and continue to live unaffected by them.

Bestaan demonen als zelfstandige “geesten”? Of moeten we hier niet in termen van “substantie” denken, maar in termen van “functie.” Demonen zijn dan schepselen van menselijke origine, neigingen, drijvende krachten die zich tegen de mens keren, hem in kracht overtreffen, in zekere zin als machten worden erkend en daardoor meer kracht ontvangen, zodat ze als zelfstandige krachten kunnen worden voorgesteld. Op dezelfde wijze mogen we ook “engelen” zien.

De uitdrukking **הַמְצִיקִין** betekent letterlijk: schadelijke krachten.

אָמַר אַבְיִי: אֵינְהוּ נְפִישֵׁי מִינֵן, וְקִיִּימֵי עָלֵן כִּי כִסְלָא לְאוּגֵיא.

Similarly, **Abaye said: They are more numerous than we are and they stand over us like mounds of earth surrounding a pit.**

Is dit een houdbare gedachte, dat wij omringd zijn door het kwade in een enorme veelheid van vormen en dat we moeten beseffen dat we zonder Torah machteloos zijn tegenover hen? Is dat wat Torah – Bijbelstudie – in feite doet, ons verre houden van psychologische krachten die ons anders zouden slopen, machten die houvast hebben aan onze directe omgeving, juist opduiken binnen het “gewone” leven?

אָמַר רַב הוּנָא: כָּל חַד וְחַד מִינֵן, אֶלְפָּא מְשֻׁמְאֵלִיָּה וְרַבְרַבְתָּא מִיִּמֵינִיָּה.

Rav Huna said: Each and every one of us has a thousand demons to his left and ten thousand to his right. God protects man from these demons, as it says in the verse: “A thousand may fall at your side, and ten thousand at your right hand; they will not approach you” ([Psalms 91:7](#)).

De ontkenning van deze machten is gegrond als we het hebben over de fysieke kant ervan. De ontkenning van de aanwezigheid van machten in functionele zin, lijkt me niet reëel. We beseffen nauwelijks hoezeer we door omgevingsfactoren in onze wereld worden beïnvloed, laat staan dat we de drijvende krachten in ons innerlijk leven rechtstreeks kennen – daar hebben we moeizame instrumenten van psychologische analyse voor nodig. AZ merkt op dat we deze reële demonen niet kunnen zien omdat ze niet zijn samengesteld uit de vier fundamentele elementen, maar een enkel element representeren. Het zijn a.h.w. losgeslagen oerkrachten – Paulus: de “elementen van de wereld”?

אָמַר רַבָּא: הָאֵי דוֹחֵקָא דְהוּי בְּכֻלָּהּ — מִנְיָהּ הוּי. הָנִי בְּרַכֵּי דְשְׁלֵהִי — מִנְיָהּ. הָנִי מְאֵנִי דְרַבְּנָן דְּבָלוּ — מְחוּפְּיָא דִּידְהוּ. הָנִי כְּרַעֵי דְמִנְקָפָן — מִנְיָהּ.

Summarizing the effects of the demons, **Rava said:**

- **The crowding at the *kalla***, the gatherings for Torah study during Elul and Adar, **is from** the demons;
- **those knees that are fatigued** even though one did not exert himself **is from** the demons;
- **those clothes of the Sages that wear out**, despite the fact that they do not engage in physical labor, **is from friction** with the demons;
- **those feet that are in pain is from** the demons.

In Babylon waren er bijeenkomsten waar alle studenten van de academie en alle voormalige studenten voor werden uitgenodigd. Het waren publiek toegankelijke lezingen verbonden met een feestdag, met als onderwerp de wetgeving voor die feesten. Een bijzonder feest van Torah-studie dus. Juist bij die gelegenheden, waar eigenlijk van enorme drukte geen sprake was, werd het wel zo ervaren. De enige

partij die belang heeft bij de verstoring van dergelijke bijeenkomsten zijn de demonen die juist op die momenten in grote mate aanwezig zijn en het gevoel oproepen dat het “te druk” is.

Torah-studie is geen fysieke activiteit. Dat je knieën pijn doen, moet dus aan iets anders worden toegeschreven. (Aan het zitten aan een bureau wellicht? :-)) Idem bij de schade aan kleding, omdat de demonen rondom je tegen je kleding aanwrijven. Idem bij pijn aan de voeten. Het reciteren van Psalm 91 is dan de verdediging tegen deze effecten van de mazikien. Psalm 91 heet dan ook: shir sjel hapega'iem, het lied van [tegen] de plagen.

הַאִי מֵאֵן דְּבַעֵי לְמִידַע לְהוּ לִיִּיתִי קִיטְמָא נְהִילָא, וְנִהְדָּר אַפּוּרִיָּהּ, וּבְצַפְרָא חֲזִי כִי כְרַעֵי דְתִרְנַגּוּלָא.
הַאִי מֵאֵן דְּבַעֵי לְמַחְזִינְהוּ, לִיִּיתִי שְׁלִיִּיתָא דְשׁוֹנְרָתָא אוֹכְמָתָא בֵּת אוֹכְמָתָא בּוֹכְרָתָא בֵּת בּוֹכְרָתָא,
וְלִיקְלִיָּהּ בְּנוֹרָא, וְלִשְׁחַקִּיָּהּ, וְלִימְלֵי עֵינֵיהּ מִנִּיָּהּ, וְחֲזִי לְהוּ. וְלִשְׁדֵּיָּהּ בְּגוּבְתָא דְפִרְזָלָא, וְלַחְתְּמִיָּהּ
בְּגוּשְׁפִּנְקָא דְפִרְזָלָא, דִּילְמָא גְּנָבֵי מִנִּיָּהּ, וְלַחְתּוּם פּוּמִיָּהּ, כִּי הִיכִי דְלָא לִיִּתְזַק. רַב בִּיבִי בַר אֲבִי
עֶבֶד הָכִי, חָזָא וְאַתְזַק, בְּעוּ רַבְּנָן רַחֲמֵי עָלֵיהּ, וְאַתְסִי.

One who seeks to know that the demons exist **should place fine ashes around his bed, and in the morning** the demons' footprints **appear like chickens' footprints**, in the ash. **One who seeks to see them should take the afterbirth of a firstborn female black cat, born to a firstborn female black cat, burn it in the fire, grind it and place it in his eyes, and he will see them.** He must then **place** the ashes **in an iron tube sealed with an iron seal [gushpanka] lest the demons steal it from him, and then seal the opening so he will not be harmed.** Rav Beivai bar Abaye performed this procedure, saw the demons, and was harmed. The Sages prayed for mercy on his behalf and he was healed.

Een mooi detail: de demonen hebben kippenpootjes. Ze zijn daardoor minder dan menselijk terwijl ze tegelijkertijd in macht de mens te boven gaan. 's Nachts zijn de mazikiem actiever en sterker dan overdag, wat een aanwijzing geeft om ze te interpreteren als psychologische krachten. Hoe anders moet een pre-moderne cultuur spreken over psychische kachten vóór de inzichten van Freud. Als weergave van pre-moderne ervaringen en inzichten blijven deze uitspraken over demonen van belang.

Nog een mooi detail te midden van klassieke voorbeelden van magisch denken: de wijzen hebben gebeden voor Rav Beivai, en hij werd geheeld. “Het gebed van een tsadik vermag veel.”

Het magische denken in de passage wordt uitgelokt door de mazikien te zien als reële machten. Eigenlijk worden ze daarmee als iets fysieks voorgesteld, dat echter alleen met symbolisch-fysieke krachten kan worden tegengegaan. Het is opmerkelijk dat de Gemara eigenlijk dergelijke magie afwijst, en wél aanbeveelt om woorden van de schrift te gebruiken als effectief tegenmiddel, zoals het reciteren van Psalm 91. De overeenkomst met charismatische ideeën is hier trouwens frappant (en pijnlijk).

תְּנִיא, אבא בְּנִימִין אוֹמֵר: אֵין תְּפִלָּה שֶׁל אָדָם נִשְׁמַעַת אֶלָּא בְּבֵית הַכְּנֹסֶת, שְׁנֵאָמַר: “לִשְׁמַע אֶל הַרְנָה וְאֶל הַתְּפִלָּה.” בְּמִקּוּם רַנָּה — שֶׁם תְּהֵא תְּפִלָּה.

It was taught in a *baraita* that **Abba Binyamin said: One's prayer is only fully heard in a synagogue, as it is stated** with regard to King Solomon's prayer in the Temple: “Yet have You turned toward the prayer of Your servant and to his supplication, Lord my God, **to listen to the song and the**

prayer which Your servant prays before You on this day” ([1 Kings 8:28](#)). The following verse concludes: “To hear the prayer Your servant directs toward this place” ([1 Kings 8:29](#)). We see that one’s prayer is heard specifically in the Temple, of which the synagogue is a microcosm (Rav Yoshiyahu Pinto). It may be inferred that **in a place of song**, a synagogue where God’s praises are sung, **there prayer should be**.

Heeft het gezamenlijk gebed in de synagoge – in de kerk, in de gemeente – een hogere rang of effectiviteit dan het individuele gebed? Blijkbaar, want het gezamenlijk gebed wordt zeker door God gehoord, terwijl het kindividuele gebed alleen wporidt gehoord wanneer he gebeden wordt op dezelfde tijd als het synagogale gebed. Eris dus een voorrang van het gemeentelijke gebed boven het individuele.

Individueel gebed betekent niet per se een persoonlijk (expressief) gebed. Het individuele gebed in het Christendom is gemodelleerd naar het “Onze Vader” en hoewel het individueel kan worden beleefd – “ga in uw binnenkamer etc. – is het een gebed in de eerste persoon meervoud, met een vastgestelde vorm (kevah). “Onze” Vader etc. Het gebed in de gemeente heeft om die reden in ieder geval de juiste vorm.

Er is alle reden om te zeggen dat de samenkomst in de gemeente – dus wanneer de gemeente “als” gemeente samenkomst – te vergelijken is met een dienst in de Tempel. 1 Tim. 3:15 spreekt bij voorbeeld over de gemeente als “het huis van God, dat is de gemeente van de levende God, pilaar en grondslag van de waarheid.” Hebr. 13:10-13 gebruikt ook de taal van de Tempel om onze eredienst te omschrijven – met woorden als altaar, en lofoffer.

Interessant voor notsriem is de gedachte dat het gebed moet plaatsvinden in dezelfde plaats waar ook Gods lof wordt verkondigd. Dank en voorbede gaan altijd samen, dat wisten we al, maar de verbinding met lofzang is – voor mij althans – een mooi nieuw idee.

אָמַר רַבִּין בַּר רַב אֲדָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִנֵּין שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוּי בְּבֵית הַכְּנֶסֶת — שְׁנֵאמַר:
 “אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל”.

In explaining Abba Binyamin’s statement, **Ravin bar Rav Adda said that Rabbi Yitzhak said: From where is it derived that the Holy One, Blessed be He, is located in a synagogue? As it is stated: “God stands in the congregation of God; in the midst of the judges He judges” ([Psalms 82:1](#))**. The congregation of God is the place where people congregate to sing God’s praises, and God is located among His congregation.

בְּעֵדַת moet worden geïnterpreteerd als een tiental.

וּמִנֵּין לַעֲשֶׂרָה שְׁמֵתִפְלִין שְׁשִׁכְיָנָה עִמָּהֶם — שְׁנֵאמַר: “אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל”.

And from where is it derived that ten people who pray, the Divine Presence is with them? As it is stated: “God stands in the congregation of God,” and the minimum number of people that constitute a congregation is a quorum of ten.

Alleen in een samenkomst van tenminste tien (mannen) is een eredienst mogelijk.

וּמִנֵּין לְשִׁלְשָׁה שְׂיֹזְשְׁבֵין בְּדִין שְׂשִׁכְיָנָה עִמָּהֶם, שְׂנֶאֱמַר: “בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט”

From where is it derived **that three who sit in judgment, the Divine Presence is with them?** It is derived from this same verse, **as it is stated: “In the midst of the judges He judges,”** and the minimum number of judges that comprises a court is three.

וּמִנֵּין לְשָׁנִים שְׂיֹזְשְׁבֵין וְעוֹסְקִין בְּתוֹרָה שְׂשִׁכְיָנָה עִמָּהֶם — שְׂנֶאֱמַר: “אִז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשָׁב ה'” וְגו'.

From where is it derived **that two who sit and engage in Torah study, the Divine Presence is with them?** **As it is stated: “Then they that feared the Lord spoke one with the other, and the Lord listened,** and heard, and a book of remembrance was written before Him, for them that fear the Lord, and that think upon His name” ([Malachi 3:16](#)). The Divine Presence listens to any two God-fearing individuals who speak with each other.

Ongetwijfeld komt de gedachte uit Mat. 18:20, dat Christus geestelijk aanwezig is bij twee of drie – “dan ben Ik in hun midden”- uitendelijk hier vandaan. Belangrijk is de nuancing hier. Bij drie – die samenkomen om een oordeel te vellen – en bij twee – die samenkomen voor de studie van de Torah. In de naam van Jesjoea komen we dus samen om de Bijbel te bestuderen – al met twee – en om te oordelen, al (alleen dan) met drie. Met tien is dan ook pas de voorwaarde vervuld om te mogen spreken van een eredienst (?). De toepassing van Mat. 18:20 die we meestal horen is dan verkeerd, wanneer we zeggen: ook als we met weinigen zijn is er sprake van een echte gemeentelijke samenkomst.

מֵאֵי “וַיִּלְחַשְׁבֵי שְׁמוֹ”? אָמַר רַב אֲשִׁי: חָשַׁב אָדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, וְנֶאֱנַס, וְלֹא עָשָׂאָה — מֵעֵלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִילוּ עָשָׂאָה.

With regard to this verse, the Gemara asks: **What** is the meaning of the phrase, “**And that think upon His name**”? **Rav Ashi said: If a person intended to perform a mitzva, but due to circumstances beyond his control, he did not perform it, the verse ascribes him credit as if he performed the mitzva, as he is among those that think upon His name.**

Schottenstein merkt op: “De reden hiervoor is, dat elk mens voorondersteld wordt een rechtvaardige te zijn. We zijn er zeker van dat hij zijn goede bedoeling zou hebben uitgevoerd, ware het niet vanwege deze onvermijdelijke omstandigheden. Daarom wordt het hem toegerekend, alsof hij in feite de daad had verricht. Op grond van deze verklaring is het begrijpelijk waarom alleen een goede bedoeling wordt behandeld als of het was uitgevoerd, terwijl dat niet het geval is bij een kwade bedoeling.”

וּמִנֵּין שְׂאֲפִילוּ אַחַד שְׂיֹזְשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה שְׂשִׁכְיָנָה עִמּוֹ — שְׂנֶאֱמַר: “בְּכָל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֵּר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלָיָה וּבִרְכֹתַי”

The Gemara returns to Ravin bar Rav Adda's statement: **And from where is it derived that when even one who sits and engages in Torah study, the Divine Presence is with him? As it is stated: "In every place where I cause My Name to be mentioned, I will come to you and bless you" (Exodus 20:21);** God blesses even a single person who mentions God's name, a reference to Torah study (*Iyyun Ya'akov*).

Een belangrijke gedachte: men kan (1) ook alleen de Torah effectief bestuderen en (2) ook aan die solitaire studie is de aanwezigheid van God verbonden. De reden daarvan is echter dat Torah studie in wezen een "noemen van de Naam" is. Een studie die alleen intellectueel is, zal dat niet tot stand brengen.

וְכִי מֵאַחַר דְּאָפִילוּ חֵד, תְּרִי מִבְּעֵיָא?! תְּרִי — מִפְּתָבָן מְלִיָּהּ בְּסִפְרֵי הַזְּכוּרוֹת, חֵד — לֹא מִפְּתָבָן מְלִיָּהּ בְּסִפְרֵי הַזְּכוּרוֹת.

The Gemara asks: **Since** the Divine Presence rests **even** upon **one** who engages in Torah study, **was it necessary** to say that the Divine Presence rests upon **two** who study Torah together? The Gemara answers: There is a difference between them. **Two** people, **their words** of Torah **are written in the book of remembrance**, as it is stated: "And a book of remembrance was written"; however **a single individual's words** of Torah **are not written in a book of remembrance**.

Er is alleen sprake van een "geschiedenis" wanneer er twee mensen zijn, die van elkaars activiteit kunnen getuigen. Het "boek van de gedachtenis" interpreteer ik dan als "geschiedenis."

Een andere verklaring: "wanneer twee mensen samen Torah studeren, komen zij in het algemeen tot een goed begrip van het onderwerp door hun discussie en uitwisseling van ideeën. Daarom zijn hun woorden geschikt om te worden geschreven in het boek van de gedachtenis. Iemand die echter thora alleen studeert zal mogelijk ook zich vergissen en daarom zijn de woorden van een enkeling het niet waard om in dit boek te worden opgeschreven." (Schottenstein)

וְכִי מֵאַחַר דְּאָפִילוּ תְּרִי, תִּלְתָּא מִבְּעֵיָא?! מַהוּ דְּתִימָא: דִּינָא שְׁלֵמָא בְּעֵלְמָא הוּא, וְלֹא אֲתִיָּא שְׁכִינָה, קִמְשָׁמַע לָן דְּדִינָא נְמִי הֵיִינוּ תוֹרָה.

The Gemara continues: **Since** the Divine Presence rests **even** upon **two** who engage in Torah study, is it **necessary** to mention **three**? The Gemara answers: Here too, a special verse is necessary **lest you say that judgment is merely to keep the peace among the citizenry, and the Divine Presence does not come** and rest upon those who sit in judgment as they are not engaged in Torah study. Ravin bar Rav Adda **teaches us that sitting in judgment is also Torah**.

Wanneer drie samenkomen dan het recht hebben om een oordeel te geven veronderstelt dat Torah studie, omdat de twee in de drie inbegrepen zijn.

וְכִי מֵאַחַר דְּאָפִילוּ תִּלְתָּא, עֶשְׂרָה מִבְּעֵיָא?! עֶשְׂרָה — קִדְמָה שְׁכִינָה וְאֲתִיָּא. תִּלְתָּא — עַד דְּתִבְיָ

The Gemara asks: **Since** the Divine Presence rests **even** upon **three**, is it **necessary** to mention **ten**? The Gemara answers: **The Divine Presence arrives before a group of ten**, as the verse: “God stands in the congregation of God,” indicates that when the ten individuals who comprise a congregation arrive, the Divine Presence is already there. For a group of **three** judges, however, the Divine Presence does not arrive **until they sit** and begin their deliberations, as in the midst of the judges He judges. God aids them in their judgment, but does not arrive before them.

Wanneer tien samenkomen is dat om te davenen (bidden) en voor Talmoed Torah. (De strekking van tweetal en drietal zijn hierin verondersteld, maar gebed en lofzang komen er dan bij.) God wil daarbij present zijn, zozeer zelfs dat Hij er “eerder” is dan de tien. Dat kan worden afgeleid uit het gebruik van het werkwoord nitzav voor staan, wat betekent gereed staan zoals in Exodus 33:21. Het normale woord voor staan heeft deze bijbetekenis niet: 'omed.

Bij de drie die samenkomen moet eerst worden afgewacht of ze samenkomen met Torahstudie en om te oordelen (paskenen). Afgezien van de aantallen leert ons dit, dat een toevallig treffen van Christenen nog geen toepassing is van Mat. 18:20.

אמר רבי אבין בר רב אדא, אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין שנאמר:
 “נִשְׁבַּע ה' בְּיָמֵינוּ וּבְזָרוּעַ עֲזוֹ”.

The Gemara cites another aggadic statement: **Rabbi Avin bar Rav Adda said that Rabbi Yitzhak said: From where** is it derived **that the Holy One, Blessed be He, wears phylacteries? As it is stated: “The Lord has sworn by His right hand, and by the arm of His strength” (Isaiah 62:8)**. Since it is customary to swear upon holy objects, it is understood that His right hand and the arm of His strength are the holy objects upon which God swore.

Tefilin zijn symbolen van de presentie van God aan het lichaam van een jood. De drager toont zijn nabijheid en toewijding aan de Here. Omdat God bij wijze van spreken ook tefillin aanlegt, moet dat betekenen dat Hij op dezelfde wijze nabij en toegewijd is aan het Joodse volk. Zo ook Hooglied 6:3, "Ik ben van mijn geliefde en mijn geliefde is van mij."

“בְּיָמֵינוּ” — זו תורה, שנאמר: “מִיָּמֵינוּ אֵשׁ דָּת לְמוֹ”, “וּבְזָרוּעַ עֲזוֹ” — אלו תפילין, שנאמר: “ה' עָז לְעַמּוֹ יִתֵּן”

Specifically, **“His right hand”** refers to the Torah, as it is stated in describing the giving of the Torah: **“From His right hand, a fiery law for His people” (Deuteronomy 33:2)**. **“The arm of His strength,”** His left hand, refers to phylacteries, as it is stated: **“The Lord gave strength to His nation” (Psalms 29:11)**, in the form of the mitzva of phylacteries.

ומנין שהתפילין עוז הם לישראל — דכתיב: “וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ”. וְתִנָּא, רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפילין שבראש

The Gemara asks: **And from where is it derived that phylacteries provide strength for Israel? As it is written: “And all the nations of the land shall see that the name of the Lord is called upon you, and they will fear you” (Deuteronomy 28:10).** It was taught in a *baraita* that **Rabbi Eliezer the Great says: This is a reference to the phylacteries of the head**, upon which the name of God is written in fulfillment of the verse: “That the name of the Lord is called upon you.”

Maharsha:¹ “Tefillin verwekken angst bij de vijanden van Israëel, omdat een jood die tefilin aanlegt de presentie van God over zichzelf brengt. Wanneer andere volkeren dat zien, komen ze onder de indruk van de macht en de kracht van God.”

De geestelijke strekking van de tefillin mogen we ons conform de tekst van Deut. 6 eigen maken: Gods Woord op het hoofd – inzicht in de wereld op grond van de Torah – en op de rechterarm – activiteit in de wereld volgens de opdrachten in de Torah. Een mooi beeld is de gedachte hier dat ook God Zichzelf bindt aan de tefilin, en dat het inzicht en het doen ook bij Hem aan dezelfde openbaring is gebonden als waarmee wij gebonden zijn. God is als hoedanig Hij zich openbaarde. Er is geen verborgen, mysterieus element bij God. De gedachte aan een onbegrijpelijke God is eerder van heidense oorsprong. Hoe groot God ook is, en hoe verheven ook boven ons, we kennen Hem uit Zijn Woord.

אָמַר לִיהוָה רַב נִחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַב חֵיָא בַר אָבִין: הֲנִי תְפִילִין דְּמָרִי עֲלָמָא מָה כְּתִיב בְּהוּ? אָמַר לִיהוָה.
 “וּמִי כְעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ.”

Rav Nahman bar Yitzhak said to Rav Hiyya bar Avin: What is written in the phylacteries of the Master of the world? Rav Hiyya bar Avin replied: It is written: “**Who is like Your people, Israel, one nation in the land?**” (I Chronicles 17:21). God’s phylacteries serve to connect Him, in a sense, to the world, the essence of which is Israel.

וּמִי מְשִׁתַּבַּח קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשִׁבְחֵיהּ דִּישְׂרָאֵל? אִין, דְּכְתִיב: “אֵת ה’ הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם.” וּכְתִיב:
 “וְה’ הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם,” אָמַר לְהֶם הַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא לִישְׂרָאֵל: אַתֶּם עֲשִׂיתוּנִי חֲטִיבָה אַחַת בְּעוֹלָם,
 וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶתְכֶם חֲטִיבָה אַחַת בְּעוֹלָם.

Rav Nahman bar Yitzhak continues: **Is the Holy One, Blessed be He, glorified through the glory of Israel?** Rav Hiyya bar Avin answered: **Yes**, as indicated by the juxtaposition of two verses; **as it is stated: “You have affirmed, this day, that the Lord is your God, and that you will walk in His ways and keep His laws and commandments, and listen to His voice.” And the subsequent verse states: “And the Lord has affirmed, this day, that you are His treasure, as He spoke to you, to keep His commandments” (Deuteronomy 26:17–18).** From these two verses it is derived that **the Holy One, Blessed be He, said to Israel: You have made Me a single entity [*hativa*] in the world**, as you singled Me out as separate and unique. **And because of this, I will make you a single entity in the world**, and you will be a treasured nation, chosen by God.

Shmuel Eliezer HaLevi Eidels, was a שמואל אליעזר הלוי איידלס (1555 – 1631) (Hebrew1 renowned *rabbi* and *Talmudist* famous for his commentary on the Talmud, *Chiddushei Halachot*. Eidels is also known (“a Hebrew acronym for “Our Teacher, the Rabbi Shmuel Eidels [1], א”מרהרש”א) as **Maharsha**

Als de gemeente de “pilaar en de grondslag” van de waarheid is, dan is Gods waarheid alleen maar gekend en openbaar in de gemeente. De “verborgenheid” van de godsvrucht in 1 Tim. 3:15, 16 is de inhoud van het evangelie, ook alleen openbaar gemaakt in het leven van de gemeente.

אַתֶּם עֲשִׂיתוּנִי חֲטִיבָה אַחַת בְּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: “שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד”, וְאַנִּי אֶעֱשֶׂה אֶתְכֶם חֲטִיבָה אַחַת בְּעוֹלָם”, שֶׁנֶּאֱמַר “וְיָמֵי כְעֶמְךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ”.

You have made Me a single entity in the world, as it is stated that Israel declares God’s oneness by saying: “**Hear, Israel, the Lord is our God, the Lord is One**” ([Deuteronomy 6:4](#)). **And** because of this, **I will make you a single entity in the world**, unique and elevated with the utterance: “**Who is like Your people, Israel, one nation in the land?**” Consequently, the Holy One, Blessed be He, is glorified through the glory of Israel whose praises are written in God’s phylacteries.

אָמַר לִיהִי רַב אַחַת בְּרִיָּה דְרַבָּא לְרַב אָשִׁי: תִּינַח בְּחַד בֵּיתָא, בְּשָׂאָר בְּתֵי מַאי

Rav Aḥa, son of Rava said to Rav Ashi: It works out well with regard to the contents of **one** of the four **compartments** of God’s phylacteries of the head. However, all four compartments of Israel’s phylacteries of the head contain portions of the Torah that praise God. **What** portions in praise of Israel are written in **the rest of the compartments** of God’s phylacteries of the head?

אָמַר לִיהִי: “כִּי מִי גוֹי גָּדוֹל”, “וְיָמֵי גוֹי גָּדוֹל”, “אֲשֶׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל”, “אוּ הַנֶּסֶה אֱלֹהִים”, “וְיִלְתַּתְּךָ עָלֵינוּ”.

Rav Ashi **said to him**: In those three compartments it is written: “**For who is a great nation**, to whom God is close, like the Lord our God whenever we call upon Him?” ([Deuteronomy 4:7](#)); “**And who is a great nation**, who has righteous statutes and laws, like this entire Torah which I set before you today?” ([Deuteronomy 4:8](#)); “**Happy are you, Israel**, who is like you? A people saved by the Lord, the shield of your help, and that is the sword of your excellence. And your enemies shall dwindle away before you, and you shall tread upon their high places” ([Deuteronomy 33:29](#)); “**Or has God attempted** to go and take for Himself a nation from the midst of another nation, by trials, by signs and by wonders” ([Deuteronomy 4:34](#)); “**And to elevate you** above all nations that He has made, in praise, in name and in glory; that you may be a holy people to the Lord, your God, as He has spoken” ([Deuteronomy 26:19](#)).

Israël is dus **groot** vanwege Gods nabijheid, een **grote natie** vanwege Gods geboden, **gelukkig, gezegend** vanwege Gods bijstand, en **doel** van Gods handelen vanuit de wens een volk voor zichzelf te reinigen, en alleen op grond hiervan is Israël **verhoogd** boven alle andere volkeren. Zo wordt de gemeente van Christus ook gezien als “een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilige natie, een volk Hem ten eigendom, opdat u de deugden verkondigt van Hem die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht”(1 Pe. 2:9). Dat wordt nadrukkelijk van heidenen gezegd: “u die vroeger geen volk was, maar nu Gods volk bent (ibid vs. 10).”

אי הכי, נפיש ליהו טובי בתי? אלא: "כי מי גוי גדול" "ומי גוי גדול" דדמין להדדי — בחד ביתא, "אשריך ישראל" "ומי כעמך ישראל" — בחד ביתא, "או הנסה אלהים" — בחד ביתא, "ולתתך עליון" — בחד ביתא.

Rav Aha, son of Rava, raises an objection: **If** all of these verses are included in God's phylacteries of the head, **there are too many compartments** as more than four verses of praise were listed. **Rather**, the portions in God's phylacteries must be arranged as follows: The verses "**For who is a great nation**" and "**And who is a great nation**" are included **in one compartment**, as they are similar. "**Happy are you, Israel**" and "**Who is like your people, Israel**" are **in one compartment**. "**Or has God attempted**" is **in one compartment** and "**And to elevate you**" is **in one compartment**

ו' ב 6ב

וכולהו כתיבי באדרעיה.

in the phylacteries of the head, where there are four separate compartments. **And all** of the verses **are written** together on one parchment **in** the phylacteries of the **arm**, which has only one compartment.